

Θάλασσα γαλανόξανθη, μαρμαρωμένη, κρούα

γαλανός επίθ. (I) σύνηθ. γαλανὲ Τσακων. γαανός Νάξ. (Βόθρ.) ἄλανός Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Θηλ. γαλάνα Κύμ. Σάμ.

Τὸ ἀρχ. Δωρ. επίθ. γαλανός παρὰ τὸ Ἀττ. γαλήνός. Ἰδ. Κορ. Ἀτ. 4,72.

A) Ἐπιθετικ. 1) Ὁ ἔχων χρώμα κυανοῦν ἀνοικτὸν (ὡς τὸ χρώμα τῆς γαλήνης ἐν αἰθρίᾳ ἐχούσης θαλάσσης) σύνηθ. καὶ Τσακων.: Γαλανός οὐρανός. Γαλανή θάλασσα. Γαλανὰ μάτια - νερά κττ. σύνηθ. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάῃ ἀπὸ γαλανὸ μάτι! (ἄνθρωπος μὲ γαλανὰ μάτια νομίζεται βέλαντος ἢ κακός) Ρόδ. || Ἄσμ.

Ἐχεις τὰ μάτια γαλανὰ σὰν τ' οὐρανοῦ τὸ χρώμα ΚΤεφαρίκ. Λιανοτράγ. 60

Γιὰ μαῦρα μάτια χάνομαι, γιὰ γαλανὰ ποθαίνω Κρήτ.

Ἀσπρους γιννιέτ' ἡ κόρακας τοὶ γαλανὸς μαλλιάζει, μαῦρους 'ς τοῦ τέλους γίνιτι τοὶ τοῦ θαδὰ του μοιάζει Λέσβ. 2) Γαλανομάτης, ὁ ἰδ., σύνηθ.: Παροιμ.

Ἐδῶ σὲ θέλω, γαλανή, νὰ γίνης μαυρομάτα (ἐπὶ ἔργου δυσχεροῦς ἢ ἀδυνάτου) Χίος || Ἄσμ.

Τῆς ἄσπρης ἄσπρα πιάνουνε, τῇ γαλανῆς γαλάζια καὶ τῇ ψηλομελαχρινῆς χρουσα μαργαριτάρια Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Τὸ Γαλανός καὶ ὡς ἐπόν. Ἀθην. Κρήτ. κ. ἀ. Θηλ. ὡς κύριον ὄν. ὑπὸ τὸν τύπ. Γαλανή Πελοπ. (Καλάβρυτ.) Γαλάνα Σάμ. Καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. τοῦ Γαλανοῦ Κρήτ. Ρόδ. Χίος Γαλανὸ Σῦρ. Γαλανὰ Κρήτ. Γαλανή Πελοπ. (Μάν.) Σέριφ. Τσακων.

B) Οὐσ. θηλ. γαλανή, 1) Ὄνομα δημοτικοῦ ἵσματος, ἐν ᾧ ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξις Πελοπ. (Βασαρ.)

2) Εἶδος συκῆς Σίφν. Συνών. γαλανοσυκῆ. 3) Ἐλαϊόφυτον Κάρι. 4) Ἡ ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ ἀνθρώπινου σκέλους γεννωμένη ἐκ πυρώσεως ὑποκύανος κηλὶς Στερελλ. (Παρνασσ.) 5) Οὐδ. γαλανό, ὁ καρπὸς τῆς γαλανῆς (ἰδ. ἀνωτ.), εἶδος σύκου ἔξωθεν βαθέος κυανοῦ πρὸς τὸ μέλαν ἀποκλίνοντος Σίφν. Συνών. γαλανόσυκο.

γαλανός επίθ. (II) Κίμωλ. Κρήτ. Λέσβ. Μύκ. Νάξ. (Ἀπύρανθ. Βόθρ. Φιλότ.) Σαμοθρ. Σκῦρ. Στερελλ. (Λεπεν. Παρνασσ.) Χίος κ. ἀ. ἄλανός Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γάλα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. - ανός.

A) Ἐπιθετικ. 1) Λευκός ἐνθ' ἄν.: Γαλανός τράγος Κρήτ. Γαλανὸ ροῦχο - φουστάνι κττ. αὐτόθ. Γαλανὸ κατοίκι Κίμωλ. || Ἄσμ.

Ὅδες φορῆς τὰ κόκκινα, κόκκινος πύργος εἶσαι, κὶ ὅδες φορῆς τὰ γαλανὰ, καμάρι καὶ στολή 'σαι Κρήτ.

Δὲ σοῦ πιστεύγω κὶ ἄ μοῦ λές τὸ ἄλα ἄλανό 'ναι καὶ τὸ νερό 'ς τὸ δοταμό καθάρειο κὶ ἄδολό 'ναι Ἀπύρανθ. Καὶ οὐσ. ἄρσεν. Γαλανός ὄν. λευκοῦ ὄνου, τράγου κττ. Κρήτ. Θηλ. Γαλανή ὄν. λευκῆς αἰγὸς ἢ προβατίνας ἢ ἀγελάδας Λεπεν. Φιλότ. Χίος. Οὐδ. Γαλανὸ ὄν. λευκοῦ προβάτου Βόθρ. ἢ προβάτου μαύρου, τοῦ ὁποῦ ἀρχίζει νὰ ἀσπρίζη τὸ τρίχωμα Σκῦρ. β) Γαλακτώδης Λέσβ.: Γαλανὸ νερό. 2) Πελοπόν., ὡχρὸς Κρήτ.: Γαλανή 'σαι, δά νὰ 'σαι ἀρρωσταρά; Συνών. ἄσπρος **A** 2, χλομός. 3) Πυρρόξανθος Στερελλ. (Λεπεν. Παρνασσ.)

B) Οὐσ. 1) Ὁ πολύτιμος λίθος σάπφειρος ΜΣτεφανίδ. ἐν Λεξικογρ. Ἀρχ. 5 (1918) 74. 2) Οὐσ., ἡ πῆρα τῶν ἐπαιτῶν (ἐκ μεταφ. τῶν δερματίνων ἀσκῶν τῶν χρησιμοποιομένων εἰς μεταφορὰν γάλατος) Σαμοθρ.: Νὰ σὲ διῶ μὶ τοῦ γαλανό! (νὰ σὲ ἰδῶ νὰ ἐπαιτῆς! ἀρά).

γαλανοσυκῆ ἢ, Κρήτ. Νάξ. (Φιλότ.) γαλανοσ'κῆ Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τοῦ οὐσ. συκῆ.

Γαλανή, δι' ὁ ἰδ., γαλανός (I) **B** 2.

γαλανόσυκο τό, Θήρ. Κρήτ. Νάξ. ὀναανόσυκο Νάξ. (Φιλότ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τοῦ οὐσ. σῦκο.

Γαλανό, δι' ὁ ἰδ. γαλανός (I) **B** 5.

γαλανούλλα επίθ. Θηλ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) — Passow Carm. popular. 505.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανή θηλ. τοῦ γαλανός (I) διὸ τῆς καταλ. - ούλλα.

1) Ἡ ἔχουσα γαλανὰ μάτια Passow ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Εἴν' ἡ μία γαλανούλλα κ' ἔχει καὶ ξανθὰ μαλλιά

κ' ἡ ἄλλη μαυροματωῦσα ποῦ λυγᾷ σὰν τῇ λυγᾷ.

2) Οὐσ., τὸ φυτὸν γαλατόχορτο ἢ γαλατσίδα μὲ γαλακτώδη χυμὸν Στερελλ. (Αἰτωλ.)

γαλανοφορεμένος επίθ. Τηλ. — ΑΒαλαωρ. Ἔργα 3, 212.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τοῦ φορεμένος μετοχ. τοῦ ρ. φορῶ.

Ὁ φέρων γαλανοῦ χρώματος ἐνδύματα: Ἄσμ.

Μορφοχειδονάκι μου γαλανοφορεμένο

Τηλ.

Στῇ σκοτεινῇ τοὺς φυλάκῃ γαλανοφορεμένες ἀπλώνουν τὰ φτερούγια τοὺς κ' ἐπάνωθεν τοῦ ἀνοίγουν βαθὺν ἀπέραντο οὐρανὸ καὶ τοῦ τὸν ἀστερώων ΑΒαλαωρ. ἐνθ' ἄν. Συνών. γαλαζοντυμένος, γαλαζοφορεμένος.

γαλανοφρύδης επίθ. ΚΠαλαμ. Ἀσάλ. ζωή² 49.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I), τοῦ οὐσ. φρύδι καὶ τῆς καταλ. - ης.

Ὁ οἶονεῖ ἔχων φρύδια γαλανὰ, γαλανόφθαλμος (ὁ σχηματισμὸς τῆς λ. κατ' ἐπίδρασιν τοῦ γαλανομάτης): Ποίημ.

Γῦρο ἀπὸ πιπτά μελίχρυσά μεθ' ἂν

ζωτικὲς γαλανοφρύδες.

γαλανοφρυδοῦσα επίθ. θηλ. Χίος.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I), τοῦ οὐσ. φρύδι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. - οῦσα ἢ ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανοφρύδης καὶ τοῦ - οῦσα.

Ἡ οἶονεῖ ἔχουσα γαλανὰ φρύδια, γαλανόφθαλμη (κατ' ἀναλογ. τοῦ γαλανοματωῦσα): Ἄσμ.

Παντρεύονται 'ς τὸ Γαλατᾶ, παντρεύονται 'ς τὴν Προῦσα, παντρεύομε τῷ ἐμῇ ἐδῶ τῇ γαλανοφρυδοῦσα.

γαλανοπτέρα ἢ, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *γαλανοπτέρης.

Πτηνόν τι.

γαλανόπτερος επίθ. ΚΠαλαμ. Ὑμν. Ἀθην.² 9.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τοῦ οὐσ. πτερό.

Ὁ ἔχων πτερὰ γαλανὰ: Ποίημ.

Ἀέρα γαλανόπτερε καὶ μοσχοβολισμένε,

ὦ, ποῦ ἀγκαλᾷς πατρικὰ τὴν γῆν αὐτὴν καὶ κάνεις

δλόλαμπρες τοῖς μέρες μας κὶ ἀχνόξανθες τοῖς νύχτες!

γαλανόφυλλος επίθ. ΓΔροσίν. ἐν Ἀνθολ. Ἡ Ἀποστολίδ. 82.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τοῦ οὐσ. φύλλο.

Ὁ ἔχων φύλλα γαλανά: Ποίημ.

Κ' οἱ γαλανόφυλλες βλαῖες | πολύκαρπες λυγρίζουν.

γαλανόφωτος ἐπίθ. ΑΠροβελ. Ποίημ. 1,78.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τοῦ οὐσ. φῶς.

Ὁ φεγγοβολῶν χρῶμα κυανοῦν: Ποίημ.

Καὶ ζέφυροι μονομούριζαν ἀγάλη
ἀπὸ τὰ γαλανόφωτα οὐράνια.

γαλανοχρυσωμένος ἐπίθ. ΚΠαράσχ. ἐν Ν.Ἐστ. 15 (1934) 76.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τοῦ χρυσωμένος μετοχ. τοῦ ρ. χρυσῶνω.

Ὁ ἔχων χρυσιζόν κυανοῦν χρῶμα: Προσκυνητὰρι γαλανοχρυσωμένο.

γαλατάντερο τό, ἀμάρτ. γαλατάδερο Δ.Κρήτ. γαλάδερο Α.Κρήτ.

Ἐκ τῶν οὐσ. γάλα καὶ ἄντερο. Εἰς τὸν τύπ. γαλάδερο ἡ σύνθεσις κατ' εὐθείαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν.

Τὸ ἔντερον τὸ συνεχόμενον μὲ τὸ ἀπευθυμένον ἀρνίων καὶ ἐριφίων τοῦ γάλακτος, τὰ ὅποια δὲν ἤρχισαν ἀκόμη νὰ βόσκουν χόρτα.

γαλάντης ἐπίθ. σύνηθ. γαλάντ'ς βόρ. ἰδιώμ. γαλάντες Κρήτ. γκαλάντης Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *galante*.

1) Κομπός, χαρίεις Θράκ. κ. ἄ. 2) Γενναιόδωρος σύνηθ. Συνών. γαλαντόμος. 3) Εὐγενής Νάξ. 4) Οὐσ., βοῦς χρώματος ἀσπροκιτρίνου μὲ ξανθὴν κοιλίαν Μακεδ. (Βελβ.)

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. Ἄνδρ.

γαλαντομία ἡ. σύνηθ. γαλατ-τομία Κύπρ. γαλαδομία Πελοπν. (Μάν.) γαλεδομία Κεφαλλ. γαλαντομία πολλαχ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλαντόμος.

1) Ἐλευθεριότης, γενναιοδωρία σύνηθ.: Ἡ φήμη τῆς εὐλάβειας καὶ τῆς γαλαντομίας του ποῦ ἀπλώθηκε παντοῦ τοῦ ἀνοίγει τὸ δρόμο ΚΠαρορ. Μεγάλ. παιδ. 19. 2) Φιλοφροσύνη, εὐγένεια πολλαχ.

γαλαντομίζω ἀμάρτ. γαλαντουμίζου Στερελλ. (Αἰτωλ.) γαλαντουμάου Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλαντόμος.

Φέρομαι πρὸς τινα φιλοφρόνως, κολακεύω: Μὴ γαλαντουμίζ' γιὰ νὰ τ' δώκουν χρήματα. Γαλαντουμάει τοῦ πιδάξ' γιὰ νὰ σουπήσ' π' κλαίει.

γαλαντόμικα ἐπίρρ. Ἀστυπ. κ. ἄ. γαλεδόμικα Νάξ. (Ἀπύρανθ. Γαλανᾶδ.)

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ἐπιθ. γαλαντόμικος.

Μὲ γενναιοδωρίαν, γενναιοφρόνως ἐνθ' ἄν.: Ἐκεῖνος εἶναι ἄρθωπος καὶ μᾶσε πλερώνει γαλεδόμικα Ἀπύρανθ.

γαλαντόμισμα τό, ἀμάρτ. γαλαντόμ'σμα Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ρ. γαλαντομίζω.

Λόγος φιλόφρων καὶ κολακευτικός: Μὴ τὰ γαλαντουμίσματα πουλιμάει νὰ τοὺν καταφέρ'.

γαλαντόμος ἐπίθ. σύνηθ. γαλαντόμους βόρ. ἰδιώμ. γαλαδόμος πολλαχ. γαλατ-τόμος Κύπρ. γαλαντόμο Τσακων. γαλεδόμος Νάξ. (Ἀπύρανθ. Γαλανᾶδ.)

Ἐκ τοῦ Βενετ. *galantomos*. Πβ. καὶ Ἰταλ. *galantuomo*.

Ὁ εὐκόλως παρέχων τὰ ἑαυτοῦ, ἐλευθέριος, φιλόδωρος, γενναιόδωρος ἐνθ' ἄν.: Σοῦ εἶναι ἕνας γαλαντόμος, ποῦ πετάει ἀλύπητα τὰ χρήματά του κοιν. Συνών. καὶ ἀντίθ. ἰδ. ἐν λ. ἀπλοχέρης 1. Ἡ λ. καὶ ὡς παρων. Κρήτ. (Κίσ.)

γαλανωπὸς ἐπίθ. Κρήτ. Πελοπν. (Οἶν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαλανός (I) καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ωπός.

Ὁ ἔχων χρῶμα γαλανόν πως, ὑπογάλανος.

γαλαρᾶς ὁ, Θεσσ. (Καλαμπάκ.) Μακεδ. (Βλάστ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γαλάρι, δι' ὃ ἰδ. γαλάρις, καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ᾶς.

Βοσκὸς ἐγγάλων προβάτων.

γαλαρεῖο τό, Ἡπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γαλάρι, δι' ὃ ἰδ. γαλάρας.

Μάνδρα ἐν τῇ ὁποίᾳ κουρεύουν τὰ γαλάρια αἰγοπρόβατα. Συνών. γαλαρομάντρι.

γαλαρεύω Ἡπ. Πελοπν. (Βούρβουρ. Κυνοῦρ. Μαζαίικ.) γαλαρέου Β.Εὔβ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γαλάρι, δι' ὃ ἰδ. γαλάρις.

1) Ἀρχίζω νὰ παράγω γάλα, ἐπὶ γαλακτοφόρων ζώων Πελοπν. (Μαζαίικ.): Ἡ γίδα γαλαρεύει. 2) Ἀποκτῶ αἰγοπρόβατα γαλάρια, παράγοντα γάλα Β.Εὔβ. 3) Ἐτοιμάζω τὸ ποιμνιοστάσιον Ἡπ. 4) Μεταφ. καθίσταμαι ἀδύνατος, ἀποβάλλω τὴν ζωτικὴν ἰκμάδα, ἐπὶ ἀγρῶν (ἡ μεταφ. ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ ἀμελγόμενα ζῶα ἀδυνατίζουν) Πελοπν. (Κυνοῦρ.): Γαλάρειψε τὸ χωράφι.

γαλαριάρης ὁ, Δλουκοπ. Ποιμεν. Ρούμελ. 16 γαλαριάρ'ς Μακεδ. Στερελλ. (Δεσφ. Καλοσκοπ. Λεπεν. Παρνασσ.) κ. ἄ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γαλάρια πληθ. τοῦ γαλάρις, ὃ ἰδ., καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ιάρης.

Ποιμὴν ἐγγάλων αἰγοπροβάτων.

γαλαρίζω ἀμάρτ. γαλαρίζου Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γαλάρις.

Καταγίνομαι εἰς τὰ προϊόντα τῆς γαλακτοκομίας.

γαλάρις ἐπίθ. γαλάριος Εὔβ. (Κουρ.) Ζάκ. Κεφαλλ. γαλάριους Εὔβ. (Στρόπον.) γαλάρις σύνηθ. γαλάρ'ς πολλαχ. βορ. ἰδιώμ. γαλατάρης Κύπρ. Θηλ. γαλάρεα σύνηθ. γαλαρεᾶ πολλαχ. λαάρεα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) ὀναάρεα Νάξ. (Φιλότ.) γαλάρα πολλαχ. γαλαταρεᾶ Μεγίστ. Οὐδ. γαλάρι σύνηθ. γαλάρι Καραβρ. (Μπόβ.) γαλάριο σύνηθ. λαάριο Νάξ. (Ἀπύρανθ.) ὀναάριο Νάξ. (Φιλότ.) γαλάρικο πολλαχ. γαλατάρικο Χίος κ. ἄ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γάλα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -άρις κατ' εὐθείαν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς. Τὸ θηλ. γαλάρεα ἐκ τοῦ ἀμαρτ. γαλαρέα.

Α) Ἐπιθετικ. 1) Ὁ παρέχων γάλα, γαλακτοφόρος σύνηθ.: Γαλάρεα γίδα - προβατῖνα - φοράδα κττ. Γαλάριο γίδι - πρόβατο κττ. Γαλάρια γίδια - πρόβατα κττ. σύνηθ. Ζὰ λαάρεα Ἀπύρανθ. Χίλια πρόβατα κὲ ὅλα γαλάρια! (εὐχή) Πελοπν. (Λακων.) Ἐκάνι σὰ γαλάρους λύκους (ἔτρωγεν ἀπλήστως, μετὰ βουλιμίας ὡς ἡ θηλάζουσα λύκαινα) Εὔβ. (Στρόπον.) Συνών. γαλατερός Α 1, *γαλατιάρης γαλατωμένος (ἰδ. γαλατώνω Β 1), ἀντίθ. ἀγάλατος.

β) Ὁ παρέχων ἀφθονον γάλα πολλαχ.: Γαλάρεα γυναικα - παραμάννα κττ. Ἡπ. (Χιμάρ.) Πελοπν. (Ἀρκαδ.) κ. ἄ. Ἡ λ. οὐσ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Παναγιά